Laura Bellini

Не принось мені здорового глузду

Він знає про ризики. Вона не збирається відмовлятися від своїх мрій

Не принось мені здорового глузду

Він знає про ризики. Вона не збирається відмовлятися від своїх мрій

Laura Bellini

ROMANS

ISBN: 9788384902158

ALL-IN Rafał Płonkowski

ЗМІСТ

INTRO 4
Розділ 1 - Тягар неможливого 12
Розділ 2 - Межі, які ми встановлюємо самі 23
Розділ 3 - Там, де закінчується твердий ґрунт 35
Розділ 4 - Речі, яких не записують до плану 46
Розділ 5 - Право сказати «ні» 59
Розділ 6 - На відстані одного поцілунку 70
Розділ 7 - Між бажанням і довірою 82
Розділ 8 - Світ за межами конструкції 93
Розділ 9 - Випробування, яке змінює все 105
Розділ 10 - Коли ми перестаємо вдавати 116
Розділ 11 - У близькості є свої правила 128
Розділ 12 - Ціна замовчування 139
Розділ 13 - Межа компромісу 149
Розділ 14 - Правда, яку ти ще не вмієш сказати 160
Розділ 15 - Усе, про що ти не розповів 171
Розділ 16 - Відстань, яку неможливо виміряти 183
Розділ 17 - Те, що я обираю сама 196
Розділ 18 - Випробування довіри 206
Розділ 19 - Усе, що насправді має витримати 218
Розділ 20 - Подих 229

INTRO

Перший камінь зірвався зі скелі о дев'ятій сімнадцять, саме тієї миті, коли я вирішила, що нікому не дозволю зменшити масштаб мого проєкту.

Він був невеликий. Уламок завбільшки з кулак ударився об скельний виступ за кілька метрів від мене, двічі підскочив і зник серед світлого кам'яного осипу. Звук рознісся кар'єром із неприємною виразністю. Я стояла нерухомо, затиснувши під пахвою рулон креслень, і дивилася на місце, звідки він відколовся. Учора йшов дощ. Волога ще темніла в тріщинах гранітної стіни, але небо над Нижньою Сілезією вже було безхмарним.

— Чудово, — пробурмотіла я. — Навіть гора вирішила висловити свою думку.

Я відійшла за лінію, позначену жовтою стрічкою, і поглянула на годинник. До зустрічі з представником організатора залишалося тринадцять хвилин. У мене було тринадцять хвилин, щоб знайти правильне освітлення, розставити тимчасові маркери й переконати саму себе, що шість місяців роботи не завершаться компромісом, за який мені буде соромно.

Мене звати Ягна Курек. Мені було тридцять років, я мала скульптурну майстерню у Вроцлаві й талант ухвалювати рішення, які моя мати називала сміливими лише тоді, коли не знала, скільки вони коштуватимуть.

Ця інсталяція мала стати найважливішим із усього, що я досі створила.

Не тому, що вона була найбільшою, хоча проєкт передбачав конструкцію заввишки майже вісім метрів. І не тому, що я вперше отримала бюджет, який дозволяв найняти професійну команду. Причина була в чомусь складнішому для пояснення: я хотіла, щоб люди, які заходили до покинутого кар'єру, побачили не лише місце, де десятиліттями видобували камінь, а й простір, здатний вмістити щось тендітне.

Робочою назвою інсталяції було «Подих».

Три вигнуті сталеві опори мали підтримувати напівпрозорі панелі, між якими рухалося б повітря. З певного ракурсу вони нагадували б тріщину в скелі, що поступово розкривається. Суворість і легкість. Вага й рух. Щось таке, чого неможливо передати на фотографії.

Я дістала із сумки невеличкий макет, загорнутий у м'яку тканину. Поставила його на плаский валун і присіла, щоб оцінити пропорції на тлі урвища.

— Тут, — тихо сказала я. — Саме тут.

— На вашому місці я відійшов би на два метри.

Чоловічий голос пролунав у мене за спиною.

Я терпіти не могла, коли хтось заставав мене зненацька. А ще більше не любила, коли вже першою фразою намагався вказати, куди мені стати.

Я обернулася.

Чоловік, який стояв біля входу на нижню терасу, був високий, одягнений у темні робочі штани та світлу сорочку із закачаними рукавами. На плечі він мав сумку з документами, а в руці тримав захисну каску. Він скидався на людину, яка приїхала не милуватися

мистецтвом, а перевірити, чи не збирається воно випадково вбити когось із учасників заходу.

У нього було темне волосся, трохи задовге як для людини, що справляла враження прихильника порядку. Його обличчя не було особливо суворим. Серйозності йому надавав погляд: уважний, терплячий, позбавлений бажання неодмінно справити гарне перше враження.

— А я на вашому місці почала б із «доброго дня».

Кутик його рота ледь здригнувся.

— Доброго дня. На два метри ліворуч.

— Ви завжди такий чарівний?

— Лише коли хтось стоїть під місцем свіжого відколу скелі.

Я знову подивилася на кам'яну стіну. Чоловік указав на вузьку тріщину, що пролягала за кілька метрів над нашими головами. Раніше я її не помітила, бо з того місця, де стояла, її затуляв виступ скелі.

Неохоче я пересунула макет і відійшла сама.

— Задоволені?

— Трохи спокійніший.

— Це не те саме.

— Зазвичай важко досягти одного без іншого.

Він підійшов ближче, зупинившись на ввічливій відстані. Лише тоді я помітила дрібні шрами на його руках і сліди графіту на бічній поверхні вказівного пальця. Це були не руки людини, яка тільки роздає накази. Мене здивувало, що ця подробиця миттєво покращила мені настрій.

— Ягна Курек, — представилася я, простягаючи руку.

— Максиміліан Ляс.

Він потиснув її впевнено, але коротко. Його долоня була теплою, моя — прохолодною від ранкового повітря. Я затримала погляд на його обличчі на частку секунди довше, ніж вимагала звичайна ввічливість.

— Інженер-конструктор? — запитала я.

— Зокрема.

— Звучить підозріло.

— Проєктую виставкові конструкції. Іноді рятую ідеї, автори яких не врахували дії гравітації.

— А іноді псуєте ідеї людям, які чудово знають, що таке гравітація?

Цього разу він усміхнувся по-справжньому. Усмішка змінила його обличчя сильніше, ніж я була готова визнати.

— Залежить від того, наскільки вони до них прив'язані.

— До гравітації?

— До ідей.

Мені варто було розсміятися. Натомість я відчула дратівливу цікавість.

Максиміліан присів біля макета, не торкаючись його без дозволу. Якийсь час він розглядав вигнуті опори й тендітні площини з молочно-білого матеріалу. Його погляд ковзав по з'єднаннях, точках опори й нарешті зупинився на порожньому просторі всередині.

— Воно має рухатися? — запитав він.

— Дихати.

— Механічно?

— Завдяки вітру. Панелі повинні реагувати на його напрямок, але вся форма має залишатися спокійною. Без ефекту прапорців на сільському святі.

— Розумію.

Він сказав це без найменшої поблажливості. Саме тому мені не сподобалося, що основу він почав розглядати уважніше за все інше.

— Навіть не починайте, — попередила я.

— Я ще нічого не сказав.

— У вас такий вигляд, ніби ви ось-ось скажете «на жаль».

Він випростався.

— Тоді почну з чогось приємнішого. Це дуже хороша ідея.

Він мене здивував.

Якусь мить я не могла знайти відповіді. Я звикла до похвал, висловлених із безпечної відстані, до захоплення людей, які не розуміли, скільки праці приховувалося за оманливою простотою форми. Він сказав це інакше. Наче людина, яка побачила і результат, і всю складність його досягнення.

— Дякую.

— А тепер я хотів би побачити документацію щодо фундаменту й закріплення конструкції.

Я зітхнула.

— Я так і знала, що буде «на жаль».

Він не відповів одразу. Подивився на урвище, потім на позначені мною точки майбутнього монтажу.

— Я не збираюся забирати у вас ваш проєкт, пані Ягно.

— Усі так кажуть перед першою спробою зменшити його масштаб.

— А ви завжди вважаєте, що обережність означає брак віри?

Це запитання зачепило щось надто особисте, те, що я зовсім не хотіла обговорювати з незнайомцем.

Я сховала макет у сумку. Повільно, обережніше, ніж зазвичай, щоб не показати, наскільки сильно він мене роздратував.

Максиміліан не намагався заповнити мовчання. Натомість дістав із теки план кар'єру. На верхньому полі я побачила три слова, дописані від руки: «перевірити динамічне навантаження». Нижче стояла давня дата, закреслена так сильно, що папір майже протерся наскрізь.

— Організатор передав мені ваші креслення, — сказав він. — Але не всі розрахунки.

— Тому що не всі готові.

— Знаю. Саме тому я тут.

— Щоб сказати, чого мені не можна робити?

Він підвів очі.

— Щоб з'ясувати, що потрібно зробити, аби ви могли.

Я замовкла.

Вітер пронісся кар'єром, піднявши дрібний пил і ворухнувши кінчики мого волосся. Максиміліан інстинктивно притримав розгорнутий план. Тоді я помітила, що на мить він стиснув папір сильніше, ніж було потрібно. Він поглянув у бік скельної стіни з виразом обличчя, якого я не змогла розшифрувати.

Це була не звичайна обережність.

На якусь секунду він мав такий вигляд, ніби бачив щось, чого перед нами не було.

— Щось сталося? — запитала я.

— Ні. Нам просто потрібно правильно вибрати місце.

Він відповів надто швидко, а потім поклав план і відступив, залишаючи мені достатньо простору, щоб роздивитися позначки.

Унизу почувся звук автомобільного двигуна. Організатор приїхав раніше. Я знала, що за кілька хвилин ми почнемо розмову про графік, витрати й терміни. Саме про це мені й належало думати.

Натомість я дивилася на чоловіка, який за десять хвилин устиг мене роздратувати, заінтригувати й поставитися до моєї ідеї серйозніше, ніж більшість людей за останні пів року.

— Пане Максиміліане?

— Макс, — поправив він мене.

— Ягна.

— Знаю.

Я мимоволі всміхнулася.

— Не приносьте мені здоровий глузд у подарунок, Максе.

Він уважно подивився на мене.

— А якщо я принесу те, що вам справді потрібно?

Я не відповіла.

Бо раптом уже не була певна, чого боюся найбільше: того, що він спробує зупинити мою мрію, чи того, що я

можу захотіти підпустити його до неї ближче, ніж будь-коли підпускала когось іншого.

Розділ 1 - Тягар неможливого

Автомобіль зупинився на гравійному майданчику, а чоловік, який вийшов із нього, майже відразу впустив сонцезахисні окуляри. Я спостерігала, як він нахиляється, щоб підняти їх, притискаючи телефон до вуха, і вже розуміла, що наша розмова не почнеться вчасно.

Томаш Вежбицький, координатор мистецького пленеру, мав особливий талант виглядати людиною, яка саме зараз намагається організувати три катастрофи одночасно.

— Ягно! — гукнув він, завершуючи розмову. — У мене хороша новина.

— Я воліла б почути її без такого виразу обличчя.

— Ми отримали всі необхідні дозволи на проведення заходу. Залишилися технічні питання.

Я поглянула на Макса. Він стояв біля розгорнутого плану, тримаючи каску під пахвою. Його обличчя не виражало нічого, крім ввічливої уваги.

— Технічні питання, — повторила я. — Як приємно, коли щось звучить так невинно.

Томаш не підтримав жарту. Він провів нас до тимчасового офісу, облаштованого в колишній службовій будівлі кар'єру. Усередині пахло вологою штукатуркою та кавою з автомата. На металевому столі лежали графіки, карти місцевості й роздруківка мого проєкту.

Протягом пів року я розглядала це креслення майже щодня. Знала кожен вигин. Кожну точку, в якій сталь мала здаватися легшою, ніж була насправді. Коли я побачила, що хтось наніс на нього червоні позначки, то

відчула себе так, ніби знайшла чужі виправлення на власній шкірі.

— Хто це зробив?

Макс підійшов до столу.

— Я.

— Не поговоривши зі мною?

— Це попередній аналіз, а не зміна проєкту.

На кресленні були позначені нижні з'єднання опор, передбачувані напрямки навантаження та два місця, біля яких стояли знаки питання.

— Ці знаки питання особливо надихають, — зауважила я.

— Волію бачити їх на папері, а не зіткнутися з несподіванками під час монтажу.

Томаш прокашлявся.

— Саме тому я запросив Макса до співпраці. Він має досвід роботи з великими інсталяціями та виставковими конструкціями. Ягно, твоя концепція залишається незмінною. Йдеться лише про те, щоб ми могли її реалізувати.

— Тобто?

Макс розгорнув другий аркуш.

— Я хочу провести аналіз динамічних навантажень, дослідити ґрунт у місцях анкерного кріплення та випробувати фрагмент конструкції перед замовленням остаточних елементів.

— Скільки це триватиме?

— Якщо отримаємо всі дані, приблизно десять робочих днів.

Я коротко розсміялася.

— У нас немає десяти днів.

— До відкриття залишилося шість тижнів, — зауважив Томаш.

— А до завершення монтажу — чотири. Сталь потрібно замовляти зараз.

Макс поклав палець на одну з вигнутих опор.

— Якщо ми замовимо її за цими розмірами, а дослідження покажуть, що необхідно змінити опори, втратимо ще більше часу.

— А якщо дослідження нічого не виявлять?

— Тоді матимемо підтвердження, що проєкт можна безпечно реалізувати.

— Вам завжди потрібні докази, щоб у щось повірити?

Він поглянув на мене.

— У людей — не завжди. У конструкції — так.

У його словах не було агресії. Саме це мене й дратувало. Якби він підвищив голос, мені було б простіше сприймати його як супротивника. Натомість він говорив спокійно, по суті, немов мої емоції були цілком зрозумілими, але не могли змінити законів фізики.

Томаш підсунув собі стілець.

— Послухайте. Ми не можемо перенести дату відкриття. Партнери заходу вже підписали договори, заплановано рекламну кампанію та приїзд гостей. Якщо інсталяція не пройде технічного приймання, ми не зможемо відкрити її для відвідувачів.

Я різко подивилася на нього.

— Це погроза?

— Інформація, яку я не маю права від тебе приховувати.

Він мав рацію. Але від цього його слова не ставали приємнішими.

Цей проєкт був першим за багато років, за який мені не доводилося платити власними заощадженнями. Після трьох колективних виставок, десятків відхилених заявок і місяців роботи над замовленнями, які не мали нічого спільного з моїми амбіціями, я отримала можливість створити щось справді своє. Я не хотіла чергового компромісу, який призвів би до появи твору, що гарно виглядав на візуалізації, але вже не нагадував початкового задуму.

— Покажи мені точно, що пропонуєш, — звернулася я до Макса.

Він посунув до мене аркуш.

Макс запропонував посилити основу, змінити розташування анкерів і обмежити амплітуду руху двох зовнішніх панелей. Перші два рішення я була готова розглянути. Третє влучало в саму суть моєї концепції.

— Ні, — сказала я.

— Я ще не закінчив.

— Саме що закінчив. Якщо ми обмежимо рух, уся інсталяція втратить сенс.

— Обмежимо його лише під час сильних поривів вітру.

— Тобто саме тоді, коли він має бути найпомітнішим.

Макс якусь мить обмірковував мої слова.

— Покажи мені.

— Що?

— Чому така амплітуда необхідна.

Замість відповіді я дістала альбом для ескізів. На кількох сторінках були малюнки, зроблені під час попередніх відвідувань кар'єру. Я розклала їх поруч із технічним планом і вказала на фрагмент, у якому три площини мали на мить вишикуватися в одну лінію.

— Звідси глядач не побачить трьох окремих елементів. Він побачить одну тріщину. Потім вітер розкриє її та оголить скелю за конструкцією. Цей рух і є змістом роботи. Не прикрасою.

Макс нахилився над аркушами. Він був досить близько, щоб я відчула ледь помітний запах деревини й мила, який зовсім не пасував до запиленого приміщення. Його рукав торкнувся краю мого альбому, але він навіть не намагався забрати креслення до своїх рук.

— Тепер розумію, — сказав він.

— Раніше не розумів?

— Я розумів форму. Але не знав, що має відбуватися між її частинами.

Щирість цієї відповіді мене здивувала.

Томаш прийняв черговий дзвінок і вийшов надвір. Ми залишилися самі за столом, над проєктом, який для мене був обіцянкою, а для Макса, очевидно, набором запитань, що вимагали відповідей.

— Можемо застосувати інший спосіб демпфування руху, — сказав він за мить. — Такий, що почне діяти лише після перевищення певного навантаження.

— Тобто нам не доведеться змінювати концепцію?

— Можливо, ні. Але я мушу це перевірити.

— Тобі все потрібно перевіряти?

— Не все.

Я підвела очі. Він дивився на мене так, що я не могла пояснити цей погляд виключно професійною зацікавленістю. У ньому не було нав'язливості. Радше цікавість, поєднана з певною обережністю, ніби він щойно виявив, що щось непередбачуване може його заінтригувати.

— Наприклад? — запитала я.

— Наприклад, я вже знаю, що не переконаю тебе аргументом про простіше рішення.

— Розумний чоловік.

— Натомість можу спробувати знайти не менш хороше рішення.

Я всміхнулася.

— Це звучить значно краще.

Наступні пів години ми переглядали інші креслення. Макс ставив запитання, які спочатку я сприймала як спробу поставити під сумнів кожне моє рішення. Лише згодом помітила, що він не заперечує моїх знань. Він запитував про речі, які я як скульпторка не мусила описувати мовою розрахунків: про передбачувані деформації, мінливість руху панелей, поведінку матеріалу за температури, близької до нуля.

Коли відповідь вимагала експерименту, він не вдавав, що знає її.

А коли я вказала на помилку в його припущенні щодо товщини панелі, він негайно її виправив.

Цей маленький жест справив на мене більше враження, ніж усі його попередні компліменти.

— Ти визнаєш свої помилки? — запитала я.

— Зазвичай раніше, ніж хтось устигне використати їх проти мене.

— У такому разі ти, мабуть, надзвичайно незручний супротивник.

— Я не планував ним ставати.

Я не відповіла. На якусь мить мені справді захотілося йому повірити.

Після обіду ми повернулися на нижню терасу кар'єру. Томаш пішов зустрічатися з командою, яка готувала інфраструктуру для заходу, а ми мали позначити територію для досліджень. Сонце перемістилося за край урвища. Камінь утратив ранковий блиск, набувши холодного, майже блакитного відтінку.

Макс розгорнув рулетку. Я тримала її другий кінець біля позначеної точки й спостерігала, як він перевіряє відстань.

— На тридцять сантиметрів праворуч, — скомандував він.

— Будь ласка.

Він підвів голову.

— Будь ласка.

Я посунулася.

— Бачиш? Співпраця може бути приємною.

— Я ще не намагався переконати тебе пересунути всю інсталяцію.

Я завмерла.

— Перепрошую?

Він указав на частину тераси, розташовану далі від скельної стіни.

— Там основа може бути одноріднішою. Якщо дослідження це підтвердять, ми отримаємо простіше анкерне кріплення та більшу відстань від зони осипання.

— Але втратимо перспективу.

— Ми можемо її перерахувати.

— Перспективу не перераховують, Максе. Перспективу бачать.

Він відклав рулетку.

— Тоді покажи мені її ще раз. Із місця, де стоятиме глядач.

Я пішла першою. Ми зупинилися біля старої транспортної дороги. Я вказала на вузький прохід між двома скельними стінами, де в певну годину світло падало на кам'яні шари так, що вони здавалися майже прозорими.

— Тут людина повинна відчути, що все навколо більше за неї, — пояснила я. — Але не злякатися. Вона має побачити простір, який не намагається її пригнітити.

Макс довго дивився перед собою.

— А якщо я знайду спосіб зберегти цей краєвид і водночас відсунути конструкцію від небезпеки?

— Тоді почну підозрювати, що ти справді добре знаєш свою справу.

— Жахлива перспектива.

Я розсміялася. Цього разу без жодного зусилля.

Коли ми повертались, мій телефон завібрував. Повідомлення від власниці майстерні нагадувало про несплачену оренду за попередній місяць. Я сховала екран, перш ніж Макс устиг щось побачити.

Однак він помітив зміну мого настрою.

— Погані новини?

— Звичайні.

— Іноді це ще гірше.

Він не розпитував далі. Я була йому за це вдячна, хоча не збиралася цього показувати.

Біля автомобілів він зупинився й дістав блокнот.

— У мене є одна умова, — сказав він.

Звісно.

— Слухаю.

— Жоден елемент конструкції не буде замовлений або виготовлений в остаточному варіанті, доки ми не узгодимо параметри безпеки. Жодних рішень нашвидкуруч. Навіть під тиском термінів.

— А моя умова така: ти не змінюєш форму без моєї згоди. Навіть якщо твій варіант простіший.

— Домовилися.

Він відповів так швидко, що я подивилася на нього з підозрою.

— Справді?

— Справді. Якщо змінюватимемо проєкт, робитимемо це разом.

Він простягнув руку.

Цього разу рукостискання тривало трохи довше. Не тому, що хтось із нас намагався його продовжити. Просто протягом короткої миті жоден не мав причини поспішати.

— І ще одне, — сказала я, перш ніж він відступив. — Не хочу, щоб ти ставився до мене як до художниці, яку потрібно захищати від її власної уяви.

Його обличчя стало серйозним.

— А я не хочу бути людиною, яку найняли лише для того, щоб вона поставила підпис під чужим ризиком.

Якусь мить ми мовчки дивилися одне на одного.

Саме тоді я вперше відчула, що за його спокоєм приховується щось більше, ніж професійна звичка.

— Чесно, — сказала я.

— Чесно, — повторив він.

Він пішов до свого автомобіля. Я спостерігала, як він кладе теку на заднє сидіння, а потім на мить спирається долонями об дах і схиляє голову.

Він не виглядав людиною, задоволеною звичайним завершенням робочої зустрічі.

Коли Макс повернувся в мій бік, він одразу випростався. Підняв два пальці в короткому прощальному жесті.

Я відповіла тим самим.

Лише дорогою до пансіонату я усвідомила, що за весь післяобідній час жодного разу не подумала про нього як про перешкоду.

Це мало б мене заспокоїти.

Натомість я почала замислюватися, чи не припустилася першої помилки.

Розділ 2 - Межі, які ми встановлюємо самі

Наступного ранку мене розбудили запах підгорілого хліба та дзвінок телефону.

Я лежала в невеликій кімнаті пансіонату, де вже тиждень винаймала житло на час підготовки. За вікном відкривався краєвид на сад і далекі пагорби. Крізь фіранку проникало бліде світло, а на стільці лежала моя куртка, досі вкрита світлим пилом із кар'єру.

На екрані я побачила повідомлення від Макса.

«У мене є пропозиція щодо способу опори. Форму вона не змінює. Можеш приїхати о дев'ятій?»

Я поглянула на годинник. Була сьома двадцять.

Відповіла: «Можу. За умови, що ти не намагаєшся підкупити мене здоровим глуздом».

Відповідь надійшла майже миттєво.

«Кавою?»

Я всміхнулася телефону.

«Оце вже серйозніший аргумент».

Я відклала пристрій і якийсь час дивилася у стелю.

Мені не варто було так сильно радіти повідомленню від чоловіка, з яким я познайомилася лише вчора. Особливо зважаючи на те, що знала про нього небагато. Йому було тридцять шість років, він займався виставковими конструкціями, умів визнавати помилки й, очевидно, ставився до безпеки як до особистого зобов'язання.

Я не знала, чи має він сім'ю. Не знала, де живе. Навіть не знала, чи його ввічливість була рисою характеру, чи професійною навичкою, яка допомагала переживати зустрічі з упертими митцями.

І все ж мені хотілося почути його голос.

У ванній я зібрала волосся в недбалий пучок, а потім знову розпустила. Кілька секунд розглядала себе в дзеркалі, роздратована власною поведінкою.

— Це робоча зустріч, — повідомила я своєму відображенню.

Відображення виглядало не надто переконаним.

До кар'єру я дісталася за кілька хвилин до дев'ятої. Макс чекав біля автомобіля з двома паперовими стаканчиками. На ньому були темний светр і робочі штани, а волосся залишалося ще трохи вологим. Побачивши мене, він підняв один стаканчик.

— Чорна чи з молоком?

— Чорна.

— Добре.

— Звідки ти знав?

— Не знав. Купив дві різні.

Він подав мені каву.

— А якби я хотіла з молоком?

— Я пережив би це розчарування.

Я взяла стаканчик, намагаючись не всміхатися надто широко.

— Дуже зрілий підхід.